

HE 316/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvoksista maatalojen maksuvalmiuslainoille

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtioneuvoksista maatalojen maksuvalmiuslainoille. Valtioneuvokset myönnettäisiin pankkien antamille maksuvalmiuslainoille ja rahoitettaisiin maatalatalouden kehittämisrahastosta. Lakiehdotuksen tarkoituksena on parantaa maatalojen maksuvalmiutta tilanteessa, jossa maatalouden toimintaympäristön muutokset tai poikkeukselliset sääolot ovat lisänneet tilojen taloudellista taakkaa.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian vuoden 2019 alkupuolella.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö.....	4
2.3 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3.1 Tavoitteet.....	7
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	7
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
Vaikutukset valtiontalouteen.....	8
Vaikutukset yrityksiin.....	10
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	11
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	14
2 VOIMAANTULO.....	20
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	21
LAKIEHDOTUS.....	22
valtioneuvoksesta maatalojen maksuvalmiuslainoille.....	22

YLEISPERUSTELUT

1 JOHDANTO

Viimeisten vuosien aikana maatalousmarkkinoilla on tapahtunut maatalousyrittäjistä riippumattomia odottamattomia markkinahäiriöitä, joiden seurauksena maatalouden tuottajahinnat ovat laskeneet. Samalla vuosien 2017 ja 2018 poikkeukselliset sääolot ovat entisestään lisänneet maatalousyrittäjien taloudellista ahdinkoa. Maatilojen lyhyen aikavälin maksuvalmius on heikentynyt ja tiloilla on vaikeuksia selviytyä normaalin tuotantotoiminnan aiheuttamista juoksevista kustannuksista ja velkojen lyhennyksistä.

Tilanteen vuoksi pääministeri Juha Sipilän hallitus kirjasi 28 ja 29 päivänä elokuuta 2018 pidetyn vuoden 2019 talousarvioesitystä koskevan budjettiriihen asiakirjoihin: ”Annetaan uusi HE tammikuun 2019 puolivälissä maatilojen valtiontakausten toteuttamiseksi Makerasta. Toteutetaan Makeran nykyvaroin. Edellyttää ilmoitusta komissiolle.”

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 26 päivänä lokakuuta 2018 lainsäädäntöhankkeen (dnro 1473/01.01/2018, MMM043:00/2018), jossa tavoitteena oli valmistella hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoille.

2 NYKYTILA

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Maatalouteen kohdistuvista valtiontakauksista säädetään maatalouden rakennetuista annetussa laissa (1476/2007), jäljempänä *rakennetukilaki*. Rakennetukilain mukaisia valtiontakauksia voidaan myöntää osana maatilain investointitukia maatalouden tuotantotoiminnan kehittämiseen. Valtiontakaus voidaan myöntää osana maatilain investointitukea, joka myönnetään prosentuaalisena osuutena tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Rakennetukilain nojalla myönnettävän valtiontakauksen ehtoina ovat muun muassa vastavakuuden asettaminen, lainansaajalta perittävät takausmaksut ja lainan nostolupa. Takaukseen sisältyvän valtiontuen laskentamenetelmä on ilmoitettu komissiolle ja siinä noudatetaan komission päätöstä (K(2011) 1321 lopullinen).

Rakennetukilain mukaisen takauksen myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä *ELY-keskus*. Eduskunnan käsiteltävänä olevan maakuntauudistuksen yhteydessä ELY-keskukset ehdotetaan lakkautettaviksi ja eräät niiden tehtävät siirrettäviksi perustettaville maakunnille (HE 14/2018 vp maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi). Maatalouden rakennetukien toimeenpanosta valtakunnallisesti on vastannut Maaseutuvirasto. Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) perusteella Maaseutuviraston nykyiset rakennetukilain mukaiset tehtävät siirtyvät 1 päivänä tammikuuta 2019 toimintansa aloittavan Ruokaviraston tehtäviksi.

Rakennetukilain mukaiset valtiontakaukset myönnetään maatilatalouden kehittämisrahastosta, jäljempänä *Makera*, jonne myös valtiontakauksista perittävät maksut tuloutetaan. Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 §:n mukaan rahaston varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää myös muihin kuin maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittä-

HE 316/2018 vp

tämistarkoituksiin. Makeran varojen käytöstä säädetään myös maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 65 §:ssä, jonka 1 momentin 3 kohdan mukaan varoja voidaan käyttää Makerasta myönnettyistä lainoista aiheutuviin hyvityksiin, korvauksiin ja hoitomenoihin sekä valtiontakaukseen liittyviin korvauksiin ja valtion takausvastuun toteutumisesta aiheutuviin menoihin.

Rakennetukilain mukaista valtiontakausta ei voida myöntää yritystoiminnan maksuvalmiuden parantamiseen, koska lain ja sen taustalla olevan Euroopan unionin, jäljempänä *EU*, lainsäädännön tarkoituksena on maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn kehittäminen tuotantoiminnan tehokkuutta ja laatua edistämällä.

Valtiontakauksia maatalojen maksuvalmiuslainoille on myönnetty aiemmin vuonna 2017. Tuolloin kyse oli väliaikaisesta rahoitusohjelmasta, joka perustui komission myöntämään kertaluonteiseen poikkeukseen kaikille EU:n jäsenvaltioille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan nojalla. Komission myöntämän poikkeuksen taustalla olivat vuosien 2015 ja 2016 markkinaongelmat maatalousalalla. Komissiolle ilmoitetun ja sen hyväksymän tukiohjelman pohjalta marraskuussa 2016 tuli voimaan laki maataloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista (922/2016, HE 180/2016 vp), jonka mukaiset takaukset myönnettiin hakijoille keväällä 2017. Koska komissio rajoitti maatalousalan valtiontakauksien myöntämisen kertaluonteisesti vuosiin 2016 ja 2017, kyseisiä valtiontakauksia maksuvalmiuslainoille ei enää voida myöntää.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla valtiontakauksia yrityksille myöntää Finnvera Oyj. Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) 2 §:n mukaan yhtiö ei kuitenkaan voi kohdistaa rahoituspalveluitaan metsätalouteen eikä maatalouteen kuuluvaan peltoviljelyyn tai karjatalouteen. Koska myöskään valtionavustuslakia (688/2001) ei sovelleta lainanannon muodossa tapahtuvaan tukemiseen, kuten valtiontakaukseen, hallituksen esityksen pohjana olevan hallituksen budjettiriihen kirjauksen mukaisille valtiontakauksille ei ole soveltuvaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö

Valtiontakaukseen, valtionlainaan ja korkotukilainan korkotukeen sisältyy lähtökohtaisesti tukielementti, minkä vuoksi tuen myöntämisessä ja maksamisessa tulee ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen perustuvat sisämarkkinoiden kilpailupolitiikkaan kuuluvat valtiontukisäännöt ja muu maatalouden tukemisesta annettu EU-lainsäädäntö. Jäsenvaltioiden kansallisella lainsäädännöllä täydennetään EU-lainsäädäntöä ja toimeenpannaan erilaisia EU-lainsäädäntöön perustuvia tuki-instrumentteja, kuten tukiohjelmiä.

Kuluvalla ohjelmakaudella maatalousalalle myönnettävän valtiontakauksen edellytyksiin sovelletaan maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 annettuja EU:n suuntaviivoja (2014/C 204/01), tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 1408/2013, jäljempänä *maatalousalan de minimis -asetus*.

Mainitut valtiontuen suuntaviivat tai komission asetukset (EU) N:o 702/2014 eivät sisällä maatalousyrityksen maksuvalmiutta helpottavan tuen kaltaista elementtiä, mutta tällaista tukea on mahdollista myöntää maatalousalan de minimis -asetuksen mukaisena tukena.

Maatalousalan de minimis -asetuksen mukaan yhdelle maatalousyritykselle myönnettävän de minimis -tuen määrä ei saa olla yli 15 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana, eikä de minimis -tukien kokonaismäärä saa ylittää jäsenvaltiokohtaista enimmäismäärää. De minimis -ehtoinen takaus maataloille voi kattaa enintään 80 prosenttia lainasta ja taattu määrä voi olla joko 112 500 euroa ja takauksen kesto 5 vuotta tai 56 250 euroa ja takauksen kesto 10 vuotta. Jos taattu määrä on pienempi tai takaus myönnetään lyhyemmäksi ajaksi, takaukseen sisältyvä tuki lasketaan vastaavana suhteellisena osuutena enimmäismäärästä. Lisäksi de minimis -ehtoisen takauksen tuki voi perustua niin sanottuihin safe harbour -maksuihin, jolloin tiloilla tulisi olla luottoluokitus, tai ennen takauksen täytäntöönpanoa ilmoitettuun ja komission hyväksymään bruttoavustusekvivalentin laskemiseen käytettävään valtiontukisääntöjen mukaiseen menetelmään, joka koskee nimenomaisesti sellaista takaustyyppiä ja tuen kohteena olevaa liiketoimintatyyppiä, johon maatalousalan de minimis -asetusta sovelletaan.

De minimis -ehtoista takausta ei saa myöntää yritykselle, joka on asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai, joka täyttää tällaisen menettelyn edellytykset velkojien pyynnöstä.

De minimis -tukea ei tarvitse ilmoittaa erikseen komissiolle, mutta jäsenvaltion on säilytettävä tukea koskevat tiedot kymmenen vuotta tuen myöntämisestä ja toimitettava tiedot komission arvioitavaksi 20 työpäivän kuluessa pyynnöstä.

2.3 Nykytilan arviointi

Vuosina 2014 ja 2015 monien maataloustuotteiden tuottajahinnat laskivat merkittävästi. Erityisen voimakas vaikutus oli Venäjän elokuussa 2014 asettamalla elintarvikkeiden tuontikiellolla. Vuoden 2015 maaliskuussa EU:ssa luovuttiin maitokiintiöistä, mikä johti maitomarkkinoiden ylituotanto- ja häiriötilanteeseen koko EU:n alueella. Tuottajahinnat ovat ainakin toistaiseksi jääneet tuolloiselle alemmalle hintatasolle, sen sijaan tuotantopanosten hinnat eivät seuranneet tuottajahinnan laskua, vaan säilyivät lähes ennallaan tai ovat jopa lievästi nousseet. Tämä on johtanut siihen, että maatalojen lyhyen aikavälin maksuvalmius on heikentynyt ja tiloilla on vaikeuksia selviytyä normaalin toiminnan aiheuttamista juoksevista kustannuksista tai velkojen lyhennyksistä. Tässä tilanteessa tiloilla ei ole ollut riittävästi mahdollisuuksia kerryttää puskuri-varoja, joten vuosien 2017 ja 2018 poikkeukselliset sääolot ovat entisestään lisänneet tilojen taloudellista ahdinkoa.

Suurimmissa maksuvalmiusongelmissa olevien tilojen tilannetta voitaisiin helpottaa, jos tilat pystyisivät järjestelemään tilapäisrahoitusta yhdellä maksuvalmiuslainalla useiden pienten ja nopeasti erääntyvien, esimerkiksi tavaratoimittajilta, tuotteiden ostajilta tai pankista otettujen tilapäisluottojen sijaan. Tällöin tilan velkojen kokonaisuutta voitaisiin hallita paremmin, samalla vähentäen rahoituskustannuksia. Tällä hetkellä osalla etenkin äskettäin investoineista tiloista tilanne on kuitenkin se, että tilan omat vakuudet on kokonaan sidottu investointiin liittyviin lainoihin, eivätkä pankit omien vakavaraisuussäännöstensä vuoksi pysty myöntämään lainaa ilman uusia vakuuksia. Jos merkittävälle osalle uutta lainapääomaa olisi mahdollista saada valtiontakaus, näiden tilojen mahdollisuus saada kohtuukorkoista pankkilainaa akuutista tilanteesta ylipääsemiseen paranisi.

Edellä mainittujen syiden vuoksi tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa olevilta tiloilta, jotka tarvitsevat lisävakuutta uuden rahoituksen saamiseksi luottolaitoksilta ja vakuus olisi valtiontakauksen muodossa, ei olisi tarkoituksenmukaista edellyttää vastavakuuden asettamista takaukselle, kuten rakennetukilain mukaisissa takauksissa menetellään. Rakennetukilain vastavakuusvaatimuksen on myös havaittu aiheuttavan paljon hallinnollista taakkaa tuen hakijalle sekä luotto- ja takauspäätöksen tekijöille, mutta sen merkityksen olevan useimmissa tapauksissa

HE 316/2018 vp

marginaalinen, minkä vuoksi muun muassa maatilojen rahoitusjärjestelyjä valmisteleva työryhmä suosittelee loppuraportissaan (MMM021/2016, maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2017) rakennetukilain vastavakuusvaatimuksesta luopumista.

Takauksena myönnettävä maksuvalmiustuki tulisi kohdentaa sellaisille yrityksille, jotka eivät kohtuullisin lainaehdoin muuten saa lainaa vapailta rahoitusmarkkinoilta ja, jotka tilapäisistä maksuvalmiusongelmista huolimatta kuitenkin omaavat edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Valtiontakauksen myöntäminen sellaisen yrityksen rahoitukselle, jolla ei ole edellytyksiä jatkuvaan kannattavaan toimintaan, voisi vain siirtää yritystoiminnan ongelmien realisoitumista ja lisätä riskiä valtion takausvastuun toteutumisesta. Toisaalta valtiontakauksen tavoitteena on ehkäistä konkurssseja sellaisilla maatiloilla, jotka omaavat jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset, mutta tarvitsevat tilapäistä maksuvalmiusrahoitusta nykytilanteessa.

Valtiontakauksia maatilojen maksuvalmiuslainoille on myönnetty aiemmin vuonna 2017. Kyse oli väliaikaisesta rahoitusohjelmasta, jonka taustalla olivat aiempien vuosien markkinahäiriöt maatalousalalla. Tuolloin valtiontakauksia myönnettiin 568 maatilalle yhteensä 32,4 miljoonaa euroa 46,1 miljoonan euron lainapäälle. Takaukset painottuivat Pohjanmaan ja Pohjois-Savon alueille. Vähiten takauksia haettiin Uudenmaan, Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Keski-Suomen alueilla. Tuotantosunnista painottuivat lypsy- ja nautakarjatalous sekä turkistuoanto. Myönnetyn lainan määrä tilaa kohden oli keskimäärin noin 81 000 euroa ja takauksen määrä noin 57 000 euroa.

Tällä hetkellä maksuvalmiuslainoituksen tarpeessa arvioidaan olevan eniten lypsy- ja nautakarjataloutta sekä viljan viljelyä harjoittavia maatiloja Etelä-Suomen AB-tukialueella. Kotieläintuotannosta maidontuotanto on merkittävin ja kuivuudesta eniten kärsinyt tuotannonala. Helteiden vuoksi maidontuotanto Etelä-Suomessa laski vuoden 2017 heinäkuussa 3,7 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Viljelykasveista etenkin rehunurmi, vehnä ja ohra ovat kärsineet kuivuudesta. Markkinasuhdanteista johtuen myös monien turkistaloutta harjoittavien tilojen arvioidaan olevan maksuvalmiusongelmissa. Poikkeukselliset sääolosuhteet ovat koskettaneet kuitenkin laajasti koko maata ja vaikuttaneet tilojen toimintaan kaikilla tuotantosunnilla.

Jos mautiloille myönnetään maksuvalmiustakauksia, tukijärjestelmän kriteerien tulisi olla mahdollisimman selkeät ja yksinkertaiset tuen hakijoiden, viranomaisten ja luottolaitosten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Samoin maaseutuhallinnon ja luottolaitosten tietojärjestelmiin tehtävien muutostöiden tulisi olla mahdollisimman vähäiset. Tämän vuoksi takauksen myöntämisessä tulisi mahdollisimman pitkälle hyödyntää olemassa olevia tietojärjestelmiä, mikä puolestaan edellyttäisi sitä, että uudessa takausjärjestelmässä tulisi soveltuvin osin hyödyntää rakennetukilain valtiontakauksia koskevaa sääntelyä.

Rakennetukilain nojalla myönnettävissä valtiontakauksissa yhtenä elementtinä ovat tuensaajalta perittävät takausmaksut. Takausmaksua peritään kertamaksuna 200 euroa ja lisäksi puolivuositain 0,75 prosenttia takauksen jäljellä olevasta summasta. Pankit hoitavat takausmaksujen perinnän, tulouttavat ne Makeraan ja jälkikäteen hakevat korvauksena tehtävän hoidosta 0,2 prosenttia takauksen kulloinkin jäljellä olevasta määrästä. Takausmaksut nostavat lainarahan kustannuksia niille tiloille, jotka heikon maksuvalmiustilanteen ja vakuusvajeen vuoksi rahoitusta eniten tarvitsivat. Lisäksi takausmaksut aiheuttavat lisätyötä hallinnolle ja pankeille. Koska uuden takausjärjestelmän tavoitteena on alentaa rahoituskustannuksia niillä tiloilla, jotka ilman ulkopuolista takausta eivät saisi markkinoilta kohtuuhintaista rahoitusta, järjestelmän vaikuttavuuden ja toimeenpanon sujuvuuden näkökulmasta olisi perusteltua, ettei takausmaksuja otettaisi osaksi uutta takausjärjestelmää. Tällöin ei myöskään olisi tarvetta maksaa luotonantajalle korvauksia takausmaksujen välittämisestä Makeran varoista, kuten rakennetukilain mukaisessa valtiontakausjärjestelmässä. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi perusteltua olisi myös se,

että takauksen enimmäismäärä suhteessa myönnettävän lainan määrään olisi maatalousalan de minimis -asetuksen sallima 80 prosenttia.

3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa maatalojen maksuvalmiutta myöntämällä valtiontakauksia pankkien myöntämille maksuvalmiuslainoille. Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Juha Sipilän hallituksen vuoden 2019 talousarvioesitystä koskevan budjettiriihen yhteydessä tehty kirjaus siitä, että tammikuun 2019 puolivälissä annetaan uusi hallituksen esitys maatalojen valtiontakausten toteuttamiseksi.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Rakennetukilain mukaista valtiontakausta ei voida myöntää yritysten maksuvalmiuden parantamiseen. Rakennetukilain tavoitteiden kanssa erilaisen tukimuodon sisällyttäminen lakiin edellyttäisi niin laajoja muutoksia, että se olisi lainsäädäntöteknisesti haastavaa ja monimutkaistaisi sekä uutta valtiontakausjärjestelmää että olemassa olevaa rakennetukijärjestelmää. Rakennetukilain rakenteen vuoksi takausjärjestelmän toteuttaminen rakennetukilakia muuttamalla edellyttäisi myös uuden valtioneuvoston asetuksen antamista tuen yksityiskohdista.

Edellä mainittujen syiden vuoksi olisi selkeintä, jos maksuvalmiuslainoille myönnettävästä valtiontakauksesta säädettäisiin yhdessä erillisessä säädöksessä ja maatalouden rakennetukijärjestelmän toimeenpano jatkuisi totutulla tavalla. Budjettiriihen kirjaus olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa säätämällä uusi laki, jolla annettaisiin kerralla kaikki uuden takausjärjestelmän ehdot. Jotta uusi takausjärjestelmä olisi mahdollisimman yksinkertainen sekä helposti ja nopeasti toimeenpantavissa nykyisin henkilöresurssein, takauksen ehdoissa ja menettelyissä viitattaisiin soveltuvin osin järjestelmää toimeenpaneville viranomaisille tuttuun rakennetukilain sääntelyyn. Toimeenpanon joustavuuden vuoksi eräät takauksen hakemiseen liittyvät teknisluonteiset seikat määritettäisiin ehdotetun lain valtuuden nojalla annettavalla määräyksellä.

Esityksen mukaisia takauksia olisi tarkoitus myöntää vuonna 2019. Koska maatalouden rakennetukien takausten valtakunnallisen toimeenpanon keskusvirastotehtäviä hoitanut Maaseutuvirasto lakkautetaan vuoden 2019 alusta lukien ja sen tehtävät siirtyvät perustettavan Ruokaviraston toimivaltaan, laissa toimivalta määräysten antamiseksi osoitettaisiin Ruokavirastolle. Samoin muutenkin lakiehdotuksessa toimivaltaiseksi viranomaiseksi nimettäisiin Ruokavirasto silloin, kun kyse on uuden takausjärjestelmän valtakunnallisista toimeenpanotehtävistä. Muutoin ehdotetun lain toimeenpanosta vastaisivat samat viranomaiset, jotka vastasivat toimeenpanosta vuonna 2017 toteutetussa maatalojen maksuvalmiuslainoille myönnettyissä valtiontakauksissa, mikä osaltaan edistäisi uuden takausjärjestelmän toimeenpanon nopeutta ja sujuvuutta menettelyjen ollessa tuttuja järjestelmän toimeenpanijoille.

Valtiontakaukseen sisältyy lähtökohtaisesti tukielementti, joten takauksen myöntämisessä tulee tarkastella myös EU:n valtiontukisääntöjä. Valtiontakauksia maatalouteen voitaisiin myöntää maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 annettujen Euroopan unionin suuntaviivojen (2014/C 204/01) tai tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 nojalla. Kumpikaan edellä mainituista ei kuitenkaan sisällä budjettiriihen kirjausta vastaavaa tukielementtiä maksuvalmiuslainojen valtiontakausten myöntämiselle, vaan tukea

voitaisiin myöntää poikkeuksellisten sääölojen johdosta myönnettävää tukea koskevien sääntöjen mukaan. Poikkeuksellisten sääölojen johdosta myönnettävään tukeen kuitenkin liittyy useita ehtoja ja menettelyitä, joiden noudattaminen tekisi järjestelmästä monimutkaisen ja viivästyttäisi toimeenpanoa merkittävästi. Samoin toimeenpanoa viivästyttäisi komissiolle tehtävien valtiontuki-ilmoitusten käsittelyn vaatima aika. Todennäköisesti poikkeuksellisten sääölojen nojalla myönnettävää tukea ei myöskään voitaisi myöntää kuin tietyille maatalouden tuotantosuunnille.

Budjettiriihen kirjauksen mukaista valtiontakausta voidaan myöntää maatalousalan de minimis -asetuksen mukaisena tukena. Mainitun asetuksen nojalla myönnettävä tuki voi myös kattaa kaikki maatalouden tuotantosuunnat, eikä tukea tarvitse ilmoittaa komissiolle. Näin ollen esityksen valmistelussa todettiin, että maatalousalan de minimis -asetuksen nojalla myönnettävä tuki olisi yksinkertaisin, kattavin ja nopeimmin toimeenpantavissa oleva järjestelmä maksuvalmiuslainojen takausten myöntämiseksi.

Ehdotetun takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä ja enimmäislaina-aika perustuvat maatalousalan de minimis -asetuksen 4 artiklan 6 kohdan b alakohtaan, de minimis -tuen yrityskohtaisen enimmäismäärän yhteensovittamiseen hallituksen budjettiriihessä sopiman niin sanotun kuivuuspaketin osana vuoden 2019 alkupuolella Etelä-Suomen AB-tukialueella maksettavaksi ehdotetun muun de minimis -tuen kanssa ja Suomen jäsenvaltiokohtaisen enimmäismäärän kanssa sekä tarkoitukseen käytettävissä olevien varojen riittävyyteen suhteessa maksuvalmiusvaikeuksissa olevien sellaisten tilojen määrään, joiden arvioidaan hakevan valtiontakausta. Tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa olevien tilojen vakuusvajeen ja akuutin tilanteen helpottamiseksi ehdotettavan takausjärjestelmän vaikuttavuustavoitteen vuoksi takauksen saajilta ei edellytettäisi vastavakuuden asettamista tai perittäisi takausmaksuja, kuten toisenlaisia tavoitteita toteuttavissa rakennetukilain mukaisissa valtiontakauksissa. Samoin takausjärjestelmän maksimaalisen vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi takauksen enimmäismäärä suhteessa myönnettävän lainan määrään olisi maatalousalan de minimis -asetuksen sallima enimmäismäärä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtiontakauksista luottolaitosten myöntämille maatalojen maksuvalmiuslainoille. Ehdotetun valtiontakausjärjestelmän kriteerit olisivat mahdollisimman yksinkertaiset takauksen hakijoiden, luottolaitosten ja viranomaisten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä olisi 62 500 euroa. Valtiontakaus voisi koskea enintään 80 prosenttia takauksen kohteena olevan lainan määrästä, eli enintään 50 000 euroa. Laina-aika olisi enintään viisi vuotta. Takaus voitaisiin myöntää lainalle, jonka luotonantaja myöntää tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa olevalle maatalousyritykselle maatalouden tuotantotoiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi. Takausten hallintoon liittyvissä menettelyissä noudatettaisiin soveltuvin osin rakennetukilain vastaavia menettelyjä.

4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen

Takaukset myönnettäisiin Makerasta, jonka varoin katettaisiin myös mahdolliset valtion maksettaviksi aiheutuvat takausvastuut valtion talousarvioiden sekä Makeran käyttösuunnitelman mukaisten määrärahojen puitteissa.

Vuonna 2017 käytössä ollut takausjärjestelmää valmistellessa maksuvalmiusvaikeuksissa arvioitiin olevan 2 000—3 000 voimakkaasti investoinutta maatilaa, joiden omat vakuudet on käytännössä sidottu ja joilla käyttöpääomapuskurit investoinneista johtuen ovat pienet. Huomioiden vuosien 2017 ja 2018 poikkeuksellisten sääolojen vaikutukset ennen kaikkea kotieläintiloilla ja AB-tukialueen kasvinviljelytiloilla, käytännössä tarvetta takauksille on nyt lähes samalla tilojen joukolla. Kuten aiemmassakaan maksuvalmiuslainojen takausjärjestelmässä, kaikkien vaikeuksissa olevien tilojen ei arvioida hakevan takausta. Jos takauksen kohteena olevia lainoja myönnettäisiin 2 000 yritykselle ja myönnettävän lainan määrä yritystä kohden olisi 62 500 euroa ja takaus annettaisiin 80 prosentille lainapääomasta, takausten myöntämisvaltuuden tulisi olla 100 miljoonaa euroa. Yrityskohtaisen takausmäärän ja takausten myöntövaltuuden mitoituksessa on huomioitu Makeran taloudellinen tilanne sekä käytettävissä oleva yritys- ja maakohtainen maatalousalan de minimis -tuen enimmäismäärä. Jos takausta myönnettäisiin 50 000 euroa 2 000 yritykselle, lakiehdotuksen mukaista maatalousalan de minimis -tukea myönnettäisiin yhteensä 13 334 000 euroa. Muut maatalousalan de minimis -tuet huomioon ottaen Manner-Suomen maatalousalan de minimis -kiintiö 45 926 929 euroa ei ylitä lakiehdotuksen johdosta.

Jos lakiehdotuksen mukaista valtiontakausta haettaisiin enemmän kuin tarkoitukseen osoitettua myöntövaltuutta on käytettävissä, myöntövaltuuden enimmäismäärää voitaisiin tarkastella uudelleen Manner-Suomessa käytettävissä olevan maatalousalan de minimis -kiintiön sallimissa rajoissa, mikäli se on mahdollista kyseisenä ajankohtana vallitsevan maatilojen maksuvalmius-tilanteen ja Makeran varat huomioon ottaen. Myöntövaltuuden muutos edellyttäisi normaaleja menettelyjä Makeran käyttösuunnitelman ja asianomaisten säännösten muuttamiseksi.

Vuosien 2007—2017 aikana konkurssiin on joutunut vuosittain keskimäärin 31 maatalousyritystä. Kun arvioidaan uusiin valtiontakauksiin liittyvää valtion takaustappioriskiä, huomioon on otettava rahoituksen käyttötarkoitus. Esityksen mukaisia takauksia myönnettäisiin maksuvalmiuslainoille, joiden kohteena olisivat tilat, jotka poikkeuksellisten sääolojen ja markkinatilanteen vuoksi ovat erityisissä tilapäisissä taloudellisissa haasteissa. Voidaan arvioida, että takauksesta huolimatta tästä kohdejoukosta konkurssiin ajautuisi normaalia useampi tila, vaikka järjestelmän tavoitteena luonnollisesti on konkurssiin ennaltaehkäiseminen. Maksuvalmiuslainoille myönnettävien valtiontakausten riski on korkeampi kuin rakennetukilain mukaisissa investoinneissa, mutta tarkasti tämän tyyppisten takausten riskiprofilia on vaikea arvioida. Vuonna 2017 käytössä olleen takausjärjestelmän riskin realisoitumisesta ei vielä ole vedettävissä laajempia johtopäätöksiä, koska järjestelmän soveltamisesta on kulunut niin vähän aikaa. Toistaiseksi konkurssiin on ajautunut vain muutama kyseistä takausta saanut tilaa, viivästysilmoituksia on kuitenkin tehty yli 15 prosentista lainoja. Jos konkurssiin ajautuvien tilojen määrä viidessä vuodessa olisi 200 ja oletettaisiin että tilojen konkurssit tapahtuisivat vaiheessa, jossa lyhennyksiä ei vielä ole juuri ehditty tehdä, riskin määräksi korkokustannukset huomioiden arvioidaan enintään 10 miljoonaa euroa. Ehdotettuun takausjärjestelmään ei sisälly takausmaksuja, joten myös nettomenoja valtiolle arvioidaan aiheutuvan yhteensä enintään 10 miljoonaa euroa.

Makeran tase oli vuoden 2017 lopussa yhteensä noin 337 miljoonaa euroa (vuonna 2016 noin 332 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 noin 363 miljoonaa euroa). Makeran lainasaamiset korkoineen sekä myydyistä tiloista tuloutuvat kauppahintasaamiset muodostavat käytännössä Makeran oman tulopohjan. Lainasaamisten määrän pienentyessä Makeran omat tulot pienentyvät ja käytännössä rahasto toimii jatkossa vain mahdollisten valtion talousarviosiirtojen varassa. Vuonna 2019 rahastolla arvioidaan olevan varoja käytettävissä noin 102 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 enää noin 56 miljoonaa euroa. Makeran käytettävissä olevat varat ovat nopeasti vähentymässä heikentäen maatalousinvestointien rahoitusmahdollisuuksia.

Vaikutukset yrityksiin

Valtion takaaman maksuvalmiuslainan avulla tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa olevat maatalousyritykset voisivat järjestellä rahoitusta kestävämmällä tavalla siten, että useiden pienten ja nopeasti erääntyvien tilapäisluottojen sijaan yritykset saisivat kohtuullisin rahoituskustannuksin ja maksuehdoin hoidettavissa olevan maksuvalmiuslainan, jolloin paremman velkojen kokonaisuuden hallinnan lisäksi mahdollistettaisiin välttämättömät investoinnit tilojen yritys-toiminnan ja sen kehittämisen turvaamiseksi pidemmälläkin aikavälillä. Valtiontakauksen ja sen kohteena olevan lainan hakeminen lisää maatilojen hallinnollista taakkaa jonkin verran, ei kuitenkaan merkittävästi.

Takauksen yritysکوhtaiseksi enimmäismääräksi esitetään 50 000 euroa ja laina-ajaksi viisi vuotta, jolloin enimmillään takaukseen sisältyvän de minimis -tuen määrä olisi 6 667 euroa. Jos taattu määrä on pienempi tai takaus myönnetään lyhyemmäksi ajaksi, takaukseen sisältyvä tuki lasketaan vastaavana suhteellisena osuutena enimmäismäärästä. Osana hallituksen budjettiriihessä sopimaa niin sanottua kuivuuspakettia Etelä-Suomen AB-tukialueen maataloilille on ehdotettu maksettavaksi vuoden 2019 alkupuolella maatalousalan de minimis -tukena yhteensä 20 miljoonaa euroa. Yrityskohtaisen de minimis -kiintiön vuoksi joidenkin hakijoiden osalta de minimis -tuet voidaan joutua sovittamaan yhteen. Tällöin yritys voi valita, mitkä yritysکوhtaiseen de minimis -kiintiöön mahtuvat tuet tehokkaimmin helpottavat sen maksuvalmiustilannetta.

Luottolaitosten näkökulmasta valtioneuotakaus mahdollistaa yritystoiminnan rahoituksen niissäkin tapauksissa, joissa niin sanotut normaalit vakuudet on jo loppuun käytetty. Luottolaitosten kannalta valtioneuotakaus alentaisi maatalousrahoituksen riskiä ja siten alentaisi vakavaraisuuskustannuksia, koska valtioneuotakaus vähentää luottolaitosten taloudellisen pääoman vaadetta ja vaikutus on sitä suurempi, mitä heikompi luottoluokitus luotonhakijalla on. Tällöin luottolaitosten tarve vakavaraisuusvaatimusten mukaisen pääoman kerryttämiseen lainakorkojen kautta on pienempi, mikä voi alentaa lainasta perittävän marginaalin määrää. Matalampi kokonaiskorko puolestaan alentaa maatilojen rahoituskustannuksia. Toisaalta ehdotukset edellyttävät muutoksia luottolaitosten tietojärjestelmiin ja siten lisäävät luotonantajien kustannuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Maatalouden rakennetukien hallinnointiin liittyviin viranomaisten keskeisiin tehtäviin tai toimivaltaan ei esitetä muutoksia. Lakiehdotuksella ei perustettaisi kunnille uusia tehtäviä.

Rakennetukilain mukaisia valtioneuotakauksia myönnetään ja hallinnoidaan ELY-keskuksissa ja Ruokavirastossa. Lakiehdotuksen mukaisen takausjärjestelmän toimeenpano on lisätehtävä mainituille viranomaisille. On todennäköistä, että ELY-keskuksissa takausten myöntämisestä vastaavat samat henkilöt, jotka vastaavat Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelmaan 2014—2020 sisältyvien maatalouden rakennetukien myöntämisestä. Uuden valtioneuotakausjärjestelmän toimeenpano vuoden 2019 aikana voi aiheuttaa viivästyksiä maatalouden rakennetukijärjestelmän toimeenpanossa. Toisaalta uuden valtioneuotakausjärjestelmän toimeenpanon menettelyt olisivat pitkälti samoja kuin vuonna 2017 haettavana olleiden valtioneuotakausien myöntämisessä. Uudessa takausjärjestelmässä näitä menettelyjä on kuitenkin yksinkertaistettu esimerkiksi luopumalla lainan määrä suhteuttamisesta tilan liikevaihtoon ja luotonottajalta pankin välityksellä perittävistä takausmaksuista. Osa uuden takausjärjestelmän menettelyistä vastaa rakennetukilain nojalla myönnettävien valtioneuotakausien menettelyjä. Tämän vuoksi arvioidaan, että uuden valtioneuotakausjärjestelmän toimeenpano on kuitenkin toteutettavissa vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman rajoissa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla käytettävissä

olevin resurssein valtiontalouden kehyspäätösten sekä valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Kaikkien tällä hetkellä maksuvalmiusvaikeuksissa olevien maatalousyriyten ei kuitenkaan arvioida hakevan lakiehdotuksen mukaista takausta. Vuonna 2017 haettavana ollut valtionta-kausta maatilojen maksuvalmiuslainoille haki yhteensä 568 maatilaa. Tilojen maksuvalmiusvaikeuksien pitkittyttyä, nyt takauspäätösten määrän osalta on kuitenkin varauduttava noin 2 000 hakemukseen.

Uusi valtioneuvostonjärjestelmä edellyttää muutoksia hallinnon tietojärjestelmiin, mikä ei saisi vaarantaa käynnissä olevien tietojärjestelmähankkeiden toteutumista. Hallinnon tietojärjestelmän hyödynnettäisiin Rahti -tietojärjestelmää, jonka muutokset on tarkoitus toteuttaa nykyisin käytettävissä olevin voimavaroin.

Lakiehdotuksen mukaisiin ELY-keskusten päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, jonne nykyään on keskitetty päätökset maatilatalouden tuista ja rakennetuista. Hallinto-oikeuden päätöksestä voisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Lakiehdotuksen nojalla tehtävistä päätöksistä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen vireille tulevien valitusten määrän arvioidaan olevan 35—40 kappaletta ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen vireille tulevien valituslupahakemusten määräksi arvioidaan 15—20 kappaletta. Tämä vastaa yhden henkilön vuoden työmäärää sekä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa että korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Oikeusministeriöltä saatujen tietojen mukaan yhden henkilön vuoden työmäärän kustannusarvio hallintotuomioistuimissa on 80 000 euroa, joten tältä osin esityksen voidaan arvioida lisäävän kustannuksia 160 000 eurolla oikeusministeriön hallinnonalalla käytettävissä olevien valtiontalouden kehyspäätösten sekä valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Lähtökohtaisesti uusi valtioneuvostonjärjestelmä joka tapauksessa lisää hallinnon työmäärää. Uuden lain säätäminen lisää maataloudesta annettujen säädösten määrää. Tästä näkökulmasta esitys ei ole yhdenmukainen sääntelyn määrän vähentämisen ja hallinnollisen taakan keventämisen tavoitteiden kanssa.

5 ASIAN VALMISTELU

5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Maaseutuvirastolta, ELY-keskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, ProAgria Maaseutukeskusten liitto ry:ltä, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä sekä keskusrahallaitoksilta (Aktia, Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, OP ryhmä, S-pankki, Säästöpankkiryhmä). Lisäksi lausuntopyyntö oli saatavilla maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla. Lausuntonettelyn aikana järjestettiin kuulemistilaisuus, jossa keskusteltiin luonnoksen keskeisistä ehdotuksista sidosryhmien kanssa. Maatilojen maksuvalmiuslainoille myönnettäviä valtioneuvostokausia on käsitelty myös tuottajajärjestöjen ja hallinnon välisissä tukineuvotteluissa. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, Maaseutuvirasto, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ELY-keskukset, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, ProAgria Maaseutukeskusten liitto ry, OP ryhmä, Nordea Pankki Oyj ja Suomen turkiseläinten kasvattajain liitto ry.

Lausunnonantajat pitivät lakiehdotuksen tavoitteita ja toimenpiteitä maatalojen maksuvalmiuden parantamiseksi perusteltuina. Pääosa lausunnonantajista kannatti lakiehdotusta. ELY-keskukset kuitenkin toivat esiin huolensa siitä, että maksuvalmiuslainat eivät helpota tilojen tilannetta, vaan lisäävät jo ennestään suurta velkataakkaa pitäen maksuvalmiuslainaa kalliina niille tiloille, jotka siihen joutuvat tukeutumaan. Lisäksi ELY-keskukset pitäisivät maatalojen kannalta parempana tukea, joka kohdennetaan kokonaan suoraan tiloille, eikä pankeille.

Lausunnonantajat pitivät hyvänä sitä, että takauksen myöntämisen ehdot on tarkoitus pitää mahdollisimman yksinkertaisina ja menettelyt hallinnollisesti kevyinä. Maaseutuvirasto ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus kiinnittivät huomiota järjestelmän toimeenpanon aiheuttamaan työtaakkaan viranomaisissa. Maaseutuvirasto totesi Rahtu -tietojärjestelmän hyödyntämisen olevan paras vaihtoehto uuden valtioneuvostonjärjestelmän hallinnoimiseksi, koska sen päivittäminen tältä osin on suhteellisen yksinkertaista ja nopeaa.

Oikeusministeriö katsoi, että esityksessä tulisi tehdä selkoa maatalouden de minimis -asetuksen kansallisesta soveltamisesta ja esityksen vaikutuksista hallintotuomioistuimiin sekä tuoda esiin valmisteilla olevan maakuntaudistuksen vaikutukset ELY-keskuksissa ja se, että Maaseutuvirasto muuttuu Ruokavirastoksi. Lisäksi oikeusministeriö katsoi, että esityksessä tulisi tarkentaa sääntelyä tai perusteluja valtioneuvoston kohteena olevasta luotosta ja sen saajasta, takauksen hakemisesta ja myöntämisestä, viittaussäännöksistä rakennetukilakiin, määrärahanantovallasta sekä muutoksenhausta. Oikeusministeriön esittämät huomiot on pyritty toteuttamaan esityksen jatkovalmistelussa.

Maaseutuvirasto huomautti, että olisi syytä varautua siihen, että menoja aiheutuisi valtiolle enemmän kuin riskiarvion mukainen 10 miljoonaa euroa. Maaseutuviraston mukaan merkittäväällä osalla vuonna 2017 takausta saaneilla tiloilla on ollut maksuvaikeuksia pelkkien lainojen korkojenkin osalta.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry totesi, että valittu toteuttamisvaihtoehto on käytännössä ainoa mahdollinen, joka voidaan toimeenpanna riittävän nopeasti. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan ehdotettu enimmäistakaus tulee olemaan osalle tiloista niukka, mutta huomioiden muut kuivuspaketin osana myönnettävät de minimis -tuet, valittu vaihtoehto on oikea. Lisäksi lausunnonantaja muistutti, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää viljelijöille tiedottamiseen.

Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf katsoi, että takaukset tulisi kohdentaa niille tuottajille, jotka saavat merkittävän osan tuloistaan maataloudesta. Lisäksi lausunnonantaja ehdotti, että mahdollisuutta lyhennysvapaaseen vuoteen tulisi harkita ja, jos mahdollista, de minimis -tuki voitaisiin jakaa lainan takaisinmaksuvuosille. Lausunnonantajan ehdotus lyhennysvapaasta vuodesta on toteutettu esityksen jatkovalmistelussa, mutta esitystä de minimis -tuen jakamisesta lainan takaisinmaksuvuosille ei ole mahdollista toteuttaa EU-lainsäädännön vuoksi.

ProAgraria Maaseutukeskusten liitto ry muistutti siitä, että tilan taloustilanteen huolellinen analysointi ja myös muiden vakautuskeinojen etsiminen on tärkeää, kun maatilayrittäjällä on taloudellisia vaikeuksia.

Suomen turkiseläinten kasvattajain liitto ry esitti, että lainaa ja takausta myönnettäisiin maatalouden de minimis -asetuksen mahdollistaman enimmäismäärän ja enimmäislaina-ajan puitteissa. Jatkovalmistelussa todettiin, että huomioon ottaen niin sanotun kuivuspaketin kokonaisuuden ja eri de minimis -tukien yhteensovittamisesta sekä tarkoitukseen käytettävissä olevista varoista johtuvien syiden vuoksi lausunnonantajan esitys ei ole toteutettavissa.

OP ryhmä piti tärkeänä, että hakumenettely mahdollistaa takauksen nopean käsittelyn pankeissa ja ELY-keskuksissa sekä ehdotti, että luotonsaaja ja luotonantaja voisivat sopia joustavasti lainan maksuohjelmaa koskevista muutoksista. Lausunnonantajan esitys on toteutettu jatkovalmistelussa.

Valtiovarainministeriö piti kannatettavana, että tavoitteena on nimenomaan elinkelpoisten maatalousyritysten toiminnan turvaaminen. Valtiovarainministeriö katsoi, että esitystä tulisi täydentää perusteluilla takausjärjestelmän mitoituksesta, tukimuodon kohderyhmän kuvaksella, arviolla Makeralle aiheutuvista kustannuksista, perusteluilla vastavakuusvaatimuksesta ja takausmaksujen perimisestä poikkeamisesta sekä arviolla tietojärjestelmäkustannusten määrästä ja muista hallinnolle aiheutuvista resurssitarpeista. Lisäksi lausunnonantajan näkemyksen mukaan valtioneuvoston hallinnointi tulisi keskittää Valtiokonttoriin tai perustella se, miksi näiden takauksen osalta näin ei toimittaisi sekä tällöin varmistaa, että Valtiokonttori saa takauksista raportoinnin ja tiedonhallinnan kannalta tarpeelliset tiedot. Valtiovarainministeriön kommentit on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Takauksen toimeenpanoa koskevan toimivallan osoittamisen Valtiokonttorille arvioidaan kuitenkin edellyttävän niin paljon selvityksiä ja aikaa, että esityksen, jonka tavoitteena on auttaa maatalojen akuutteja maksuvalmiusongelmia osana budjettiriihessä sovittua kuivuuspakettia, antamiselle asetettu aikataulu ei todennäköisesti toteutuisi, jolloin lakiehdotus ei mahdollisesti tulisi hyväksytyksi kuluvan hallituskauden aikana. Jotta Valtiokonttorilla olisi kokonaiskuva koko valtion takauskannasta, ehdotettuja takauksia koskevien tietojen toimittamisesta Valtiokonttorille säädettäisiin lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentissa. Ehdotetun lain toimeenpanosta vastaisivat samat viranomaiset, jotka vastasivat toimeenpanosta vuonna 2017 toteutetussa maatalojen maksuvalmiuslainoille myönnettyissä valtioneuvoston takauksissa, mikä osaltaan edistäisi uuden takausjärjestelmän toimeenpanon nopeutta ja sujuvuutta menettelyjen ollessa tuttuja järjestelmän toimeenpanijoille. Kaikkia maatalouden rakennetukia, mukaan lukien valtioneuvoston takaukset ja mahdollisesti käyttöön otettavat uudet riskienhallintatoimenpiteet, koskevan viranomaistoimivallan keskittämistä ja järjestämistä tullaan arvioimaan seuraavan EU-ohjelmakauden kansallisen hallinnointijärjestelmän jo käynnissä olevan valmistelun yhteydessä, myös tuleva maakuntaudistus huomioon ottaen.

6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Mainitussa esityksessä ehdotetaan, että haettaessa muutosta hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta muutoshaku edellyttäisi lähtökohtaisesti valituslupaa, mikä olisi muutos suhteessa voimassaolevaan hallintolainkäyttölakiin (586/1996). Nyt kyseessä olevan lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen asiassa saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lakiehdotuksen tullessa hyväksytyksi tältä osin, valtioneuvoston takauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille ehdotetun lain säännökselle jatkovalituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei olisi tarvetta, mikäli lakien voimaantuloajat lisäksi täsmäisivät.

Eduskunnassa käsiteltävänä olevaan maakuntaudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntaudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskeviksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp) eräät lakkautettavien ELY-keskusten tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi perustettaville maakunnille. Lakiehdotus sisältää useita viittauksia rakennetukilakiin, joka sisältyy mainittuun hallituksen esitykseen. Hallituksen esitykseen 14/2018 vp. sisältyvän rakennetukilain muuttamiseksi annetun lakiehdotuksen tullessa voimaan, ELY-keskuksille rakennetukilain säädetty toimeenpanotehtävät siirtyisivät perustettavien maakuntien tehtäviksi. Nyt kyseessä olevan lakiehdotuksen mukaiset maksuvalmiuslainojen valtioneuvoston takaukset olisi tarkoitus myöntää vuoden 2019 aikana, minkä

vuoksi toimivalta asiassa osoitettaisiin ELY-keskuksille. Jos nyt kyseessä olevan lakiehdotuksen mukaisia takauksia myönnettäisiin maakuntauudistukseen liittyvän rakennetukilain muutoslakiehdotuksen voimaan tulon jälkeen, kun maakunnat on perustettu, myös ehdotettua lakia voitaisiin esittää muutettavaksi siten, että toimivalta takausten myöntämiseksi osoitetaan maakunnille.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain tarkoitus. Lain nojalla myönnettävien valtiontakausten tarkoituksena olisi turvata maatalouden toimintaedellytykset ja parantaa tilojen maksuvalmiutta tilanteessa, jossa maatalouden toimintaympäristön muutokset tai poikkeukselliset sääolot ovat ajaneet maatalousyrityksiä tilapäisiin taloudellisiin ongelmiin. Tämä toteutettaisiin myöntämällä valtiontakauksia luottolaitosten myöntämille maksuvalmiuslainoille. Tarkoituksena olisi kohdentaa takaukset ja niihin sisältyvä valtiontuki sellaisille maatalousyrityksille, joilla tilapäisistä maksuvalmiusongelmista selviytyttyään on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.

2 §. Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön. Maatalousalan EU-lainsäädäntö ja valtiontukisäännöt rajoittavat merkittävästi kansallista lainsäädäntövaltaa esimerkiksi tuensaaajia, tuettavia toimenpiteitä, tuen enimmäismäärää ja tukikelpoisia kustannuksia koskien. Koska EU:n maatalousalan lainsäädäntö ei sisällä budjettiriihen kirjauksen mukaista tukielementtiä valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille, kyseiset valtiontakaukset myönnettäisiin maatalousalan de minimis -asetuksen mukaisena tukena.

Maatalousalan de minimis -asetus on osa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107—109 artiklan perusteella annettua maatalouden alkutuotantoa koskevaa niin sanottua valtiontukisääntelyä. De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksistä tukea, jonka enimmäismäärä on rajoitettu niin pieneksi, että tuen ei katsota vääristävän kilpailua tai vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, minkä vuoksi se on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta komissiolle. Maatalousalan de minimis -asetuksessa määritellään tietyt perusehdot, joiden on täytettävä, jotta jäsenvaltion myöntämä vähämerkityksinen tuki voidaan katsoa hyväksyttäväksi. Tällaisia aina noudatettavia perusehtoja ovat esimerkiksi de minimis -tuen enimmäismäärä yritystä kohden kolmen verovuoden aikana ja tuen seuranta koskevat menettelyt. Lisäksi maatalousalan de minimis -asetus määrittelee erilaisia vaihtoehtoja tukivälineiksi, joiden tarjoaman liikumavaran puitteissa jäsenvaltiot voivat valita tarkoituksenmukaisimman tuen muodon toimeenpantavaksi kansallisen järjestelmän mukaisesti. Esimerkiksi takauksista koostuva tuki voidaan katsoa hyväksyttäväksi läpinäkyväksi tueksi kolmen vaihtoehtoisen laskentamenetelmän pohjalta. Maatalousalan de minimis -asetuksen mukaan vähämerkityksinen tuki katsotaan myönnettyksi sillä hetkellä, kun yritykselle annetaan laillinen oikeus tukeen asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla. Mainitussa asetuksessa säädetään myös, että jos jäsenvaltio aikoo myöntää yritykselle maatalous alan de minimis -tukea, sen on ilmoitettava yritykselle kirjallisesti aiotusta tuen määrästä ja siitä, että tuki on luonteeltaan vähämerkityksistä sekä viitattava suoraan maatalousalan de minimis -asetukseen ja mainittava sen nimi ja tiedot julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

3 §. Valtiontakausten myöntövaltuus ja enimmäismäärä sekä takaajan vastuun toteutuminen. Valtiontakaus voitaisiin myöntää Makeran käyttösuunnitelmassa tarkoitukseen vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Lakiehdotuksen nojalla myönnettyjen valtiontakausten jäljellä oleva yhteismäärä saisi olla samanaikaisesti enintään 100 miljoonaa euroa. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi Makeran käyttösuunnitelmassa tarkoitusta varten osoitettujen varojen osoittamisesta ELY-keskusten käyttöön.

Kuten rakennetukilain mukaisissa takauksissa, valtion takaajan vastuuseen sekä takautumisoikeuteen liittyvästä edunvalvonnasta vastaisi Ruokavirasto. Samoin takaajan vastuun toteutumisesta aiheutuvat maksut suoritettaisiin Makeran varoista, jonne myös tilitettäisiin takautumisoikeuden perusteella saadut korvaukset.

Vastaavasti kuin rakennetukilain nojalla myönnettävissä takauksissa, takaajan vastuun vähentymiseen ja lakkaamiseen, päävelan perimiseen ja takautumisoikeuteen tulisivat sovellettaviksi takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) säännökset. Tarkoitus on, että mainitun yleislain säännökset täydentäisivät lakiehdotuksen valtioneuvoston takauksia koskevia säännöksiä.

4 §. Valtioneuvoston takauksen kohteena oleva luotto. Takauksen kohteena olevaa luottoa voitaisiin myöntää maatalouden tuotantotoiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi. Luoton myöntäisivät rakennetukilain 52 §:ssä tarkoitetut luottolaitokset. Käytännössä luottolaitosten tulisi luottolupausta antaessaan ottaa huomioon myös lakiehdotuksen 5 §:n ehdot takauksen saajan yritystoiminnan edellytyksistä jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja että tämä on tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi. Luotonantaja voisi myöntää takauksen kohteena olevan luoton, kun ELY-keskus on tehnyt päätöksen takauksen myöntämisestä. Takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä olisi 62 500 euroa ja laina-aika enintään viisi vuotta. Lainan enimmäismäärän ja enimmäislaina-ajan määrittelyyn vaikuttavia seikkoja selostetaan edellä kohdassa 'Toteuttamisvaihtoehdot'.

Luotonantaja ja luotonsaaja voisivat sopia takauksen kohteena olevan lainan takaisinmaksua koskevien ehtojen muutoksista keskenään ilman, että muutos edellyttäisi ELY-keskuksen lupaa, toisin kuin tietyissä rakennetukilain mukaisissa lainoissa. Tarkoituksena on, että lakiehdotuksen mukaisen takausjärjestelmän toimeenpano olisi joustavampi ja vähentäisi luottolaitosten ja ELY-keskusten hallinnollista työtä sellaisissa lainan maksuohjelman muutoksiin liittyvissä asioissa, joilla ole vaikutusta takauksen myöntämisen edellytyksiin tai valtion asemaan takaajana. Luotonantaja ja luotonsaaja voisivat sopia esimerkiksi lainan lyhennysten lykkäyksistä, kunhan ehdotettua viiden vuoden enimmäislaina-aikaa ei ylitetä. Luotonantajan olisi ilmoitettava muutoksista ELY-keskukselle, joka ilmoituksen perusteella voisi harkita täyttyvätkö takauksen myöntämisen edellytykset muutoksen jälkeenkin ja, ettei muutoksella ole vaikutusta takaajan asemaan. Lisäksi luotonantajan tiedonanto- ja avustamisvelvollisuuden osalta lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin, että luotonantaja olisi velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle ja ELY-keskukselle tietoja ja ilmoituksia siten kuin rakennetukilain 54 §:n 2—4 momentissa säädetään. Rakennetukilain mukaisen luotonantajan tiedonanto- ja avustamisvelvollisuuden sisältöä selostetaan jäljempänä ehdotetun 10 §:n kohdalla.

5 §. Valtioneuvoston takauksen saaja. Takausta voitaisiin myöntää luonnolliselle henkilölle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle, joka elinkeinonaan harjoittaa maatilalla maataloutta. Selkeyden vuoksi maatalouden ja maatilalla käsitteiden olisi perusteltua olla vastaavat kuin rakennetukilain mukaisissa. Valtioneuvoston takaus voitaisiin myöntää pk-yritysten kokoluokkaan kuuluville yrityksille. Pk-yritysten kokoluokka on määritelty esimerkiksi mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa 2003/361/EY sekä tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteuttamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 liitteessä I. Maatalousalan de minimis -asetuksen 3 artiklan 8 ja 9 kohdassa säädetään de minimis -tuen tarkastelusta yritysten sulautumista ja jakautumista sekä yrityskauppoja koskevissa tilanteissa.

Tarkoituksena ei ole, että valtiontakaus myönnettäisiin yrityksille, joilla on merkittävä riski ajautua konkurssiin tai muuhun maksukyvyttömyysmenettelyyn maksuvalmiuslainan muodossa annetusta lisärahoituksesta huolimatta. Tämän vuoksi takauksen myöntämisen ehtona olisi, että yrityksen, jolle takaus ja sen kohteena oleva luotto myönnettäisiin, harjoittamalla maataloudella on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan tilapäisten maksuvalmiusongelmien poistumisen jälkeen. Tämän arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös maksuvalmiuslainan takaisinmaksun vaikutus yritystoiminnan toimintaedellytyksiin ja, että takauksen saaja on tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi. Lähtökohtaisesti yritystoiminnan kannattavuutta ja maksuvalmiutta arvioitaisiin tilinpäätös- ja verotustietojen sekä vastaavien kannattavuutta ja maksuvalmiutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella kuin yritystoiminnan rahoituksessa muutenkin. Tarvittaessa Ruokavirasto antaisi ELY-keskuksille ohjeistusta hakijan yritystoiminnan arvioinnista lakiehdotuksen mukaisten takausten myöntämiseksi.

Maatalousalan de minimis -asetuksen nojalla myönnettävän takauksen saajalle asetetuista edellytyksistä säädetään asetuksen 4 artiklan 6 kohdan a alakohdassa. Kyseisen kohdan mukaan takauksista koostuva tuki katsotaan läpinäkyväksi vähämerkityksiseksi tueksi, jos edunsaajaa ei ole asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi eikä tämä täytä kansallisessa lainsäädännössä vahvistettuja edellytyksiä yleistäytäntöönpanomenettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä. Suomessa sovellettavia yleistäytäntöönpanomenettelyitä ovat konkurssi, yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely. Kyseisten menettelyjen edellytyksistä säädetään tarkemmin konkurssilaisissa (120/2004), yrityksen saneeruksesta annetussa laissa (47/1993) ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993). Pykälän 3 momentissa olisi viittaus maatalousalan de minimis -asetuksen 4 artiklan 6 kohdan a alakohtaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin niin sanotusta deggendorf -ehdosta, jonka yleisten valtiontukea koskevien periaatteiden mukaan tulee ilmetä kansallisesta lainsäädännöstä.

6 §. Valtiontakauksen hakeminen ja myöntäminen. Valtiontakausta haettaisiin Ruokaviraston vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen tulisi liittää takauksen myöntämisen edellytysten arvioinnin kannalta välttämättömät asiakirjat, selvitykset ja suunnitelmat. Valtiontakausta voisi hakea Ruokaviraston määräämänä hakuajankana toimivaltaisesta ELY-keskuksesta. ELY-keskuksen toimivallan osalta viitattaisiin rakennetukilain 30 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) nojalla toimivallasta muuta säädetä, toimivaltainen on se ELY-keskus, jonka toimialueella maatilalla talouskeskus sijaitsee tai, jos maatilalla talouskeskus sijaitsee usean ELY-keskuksen toimialueella, se ELY-keskus, jonka toimialueella pääosa maatilalla tuotantorakennuksista sijaitsee.

Maatalousalan de minimis -asetuksen 6 artiklan 1 kohta edellyttää, että jäsenvaltion on saatava tuen kohteena olevalta yritykseltä kirjallisessa tai sähköisessä muodossa ilmoitus kaikesta muusta sille kahden edeltävän verovuoden ja kuluvan verovuoden aikana myönnetystä de minimis -tuesta. Tämän vuoksi hakijalta edellytettäisiin selvitystä hakijalle jo myönnetystä ja maksetusta de minimis -tuesta. Saman artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio saa myöntää uuden de minimis -tuen vasta varmistuttuaan siitä, ettei tuen myöntäminen nosta kyseiselle yritykselle myönnetyn de minimis -tuen kokonaismäärää yli yritys- tai jäsenvaltiokohtaiset enimmäismäärät täyttyvät uuden tuen myöntämisen vuoksi, tukeen ei saa soveltaa maatalousalan de minimis -asetusta. Tukea myönnettäessä tulee myös varmistaa, että kaikkia maatalousalan de minimis -asetuksessa vahvistettuja edellytyksiä noudatetaan.

Takauksiin olisi käytettävissä myöntövaltuus, jonka rajoissa takaukset voitaisiin myöntää. Takauksen hakemiselle asetettaisiin hakuajana Ruokaviraston määräyksellä. Takauksen myöntäisi

ELY-keskus. Takauksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että luotonantaja on hyväksynyt takauksen koskevaan hakemukseen sisältyvän lainan määrän ja lainaehdot. Käytännössä hakijan tulisi osoittaa tämä kirjallisen luottolupauksen avulla. Takauksen kohteena olevan lainan nostamiseen ei edellytettäisi rakennetukilain mukaista lainan nostolupaa. Myöskään rakennetukilain mukaista vastavakuutta ei edellytettäisi.

Vastaavasti kuin rakennetukilain mukaisissa takauksissa, valtiontakaus tulisi voimaan sen jälkeen, kun sen kohteena oleva laina on nostettu. Samoin takaussitoumus ei sitoisi valtiota, jos sen kohteena olevaa luottoa ei nosteta vuoden kuluessa takauksen myöntämisestä.

Pykälän 2 ja 5 momentin valtuuden nojalla Ruokavirasto antaisi tarkempia määräyksiä takauksen hakemiselle asetettavasta määräajasta, hakemisessa käytettävistä lomakkeista, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista sekä suunnitelmien ja selvitysten esitystavasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että Ruokavirasto antaisi takauksen hakulomakkeen ja määrittäisi sen liitteenä toimitettavat selvitykset, joissa tuen saaja esittäisi takauksen myöntämisen edellytysten arvioinnin kannalta välttämättömät tiedot. Lisäksi Ruokavirasto antaisi ELY-keskusten käyttöön tukipäätöspohjat ja tarkistuslistat sekä määrittäisi valtiontakausten hakuajan, jona hakemukset tulee jättää toimivaltaiselle ELY-keskukselle. Takaukseen myöntämiseen liittyvät selvitykset ja menettelyt on tarkoitus pitää mahdollisimman kevyinä paitsi takauksen hakijoille myös hallinnolle.

7 §. Valtiontakauksen ja siihen sisältyvän tuen määrä. Takaus voisi koskea enintään 80 prosenttia takauksen kohteena olevan luoton määrästä koko laina-aikana ja olla enintään 50 000 euroa maatilaa kohden. Enimmäistakaus viiden vuoden laina-ajalla sisältäisi de minimis -tukea 6 667 euroa. Jos taattu lainamäärä on pienempi tai takaus myönnetään lyhyemmäksi ajaksi, takaukseen sisältyvä tuki lasketaan vastaavana suhteellisena osuutena enimmäismäärästä. Takauksen prosentuaalisen ja euromääräisen enimmäismäärän määrittelyyn vaikuttavia seikkoja selostetaan edellä kohdassa 'Toteuttamisvaihtoehdot'.

Pykälä sisältäisi informatiivisen viittauksen maatalousalan de minimis -asetukseen, jonka 3 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla yli 15 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana. Mainittuun asetukseen 4 artiklan 6 kohdassa säädetään takaukseen sisältyvän tuen laskennasta. Lakiehdotuksen mukaisiin takauksiin sovellettaisiin asetuksen 4 artiklan 6 kohdan b alakohtaa, jonka mukaan takauksista koostuva tuki katsotaan läpinäkyväksi vähämerkityksiseksi tueksi, jos takaus kattaa enintään 80 prosenttia lainasta ja taattu määrä on joko 112 500 euroa ja takauksen kesto viisi vuotta tai taattu määrä on 56 250 euroa ja takauksen kesto kymmenen vuotta; jos taattu määrä on näitä määriä pienempi ja/tai takaus myönnetään alle viideksi tai kymmeneksi vuodeksi, takauksen bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavana suhteellisena osuutena 3 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta enimmäismäärästä. Maatalousalan de minimis -asetuksen 4 artiklan 6 kohdan b alakohdan mukainen menetelmä takaukseen sisältyvän valtiontuen määrittelystä ei sisällä elementtiä tuen saajalta perittävistä takausmaksuista, minkä vuoksi takausmaksujen perimiseen tässä yhteydessä liittyy epävarmuustekijöitä. Tämän ja edellä kohdassa 'Nykytilan arviointi' ja 'Toteuttamisvaihtoehdot' selostettujen syiden vuoksi sen, että takausmaksuja ehdotettaisiin osaksi nyt kyseessä olevaa maksuvalmiuslainojen takausjärjestelmää, ei katsota tuovan lisäarvoa ehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tämän vuoksi takauksen saajilta ei perittäisi takausmaksuja, eikä niillä näin ollen olisi myöskään vaikutusta takaukseen sisältyvän tuen määrään.

8 §. Tarkastusoikeus ja tarkastuksen suorittaminen. Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla ja ELY-keskuksella olisi oikeus suorittaa ehdotetun lain nojalla myönnettyyn takaukseen liittyviä tarkastuksia siten kuin rakennetukilain 44 §:ssä ja 45 §:n 1 ja 3—5 momentissa säädetään.

Rakennetukilain 44 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto voivat suorittaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin, välittäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Vastaava oikeus on tuen välittäjien ja saajien osalta ELY-keskuksilla.

Rakennetukilain 45 §:n 1 momentin mukaan tarkastus voi koskea valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiä rakennuksia, toimitiloja, olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lain 45 §:n 3 momentin mukaan tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolain 39 §:ssä. Lain 45 §:n 4 momentin mukaan tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttää. Asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa. Lain 45 §:n 5 momentin mukaan edellä 44 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on oikeus saada poliisilta korvaukset virka-apua tarkastustehtävän suorittamisessa. Lain 45 §:n 2 momentissa säädetään edellytyksistä ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamiseen suorittamaan rakennetukilain nojalla myönnettyä tukea koskevia tarkastuksia. Rakennetukilain nojalla myönnettävät tuet ovat huomattavasti monimuotoisempia ja toteutusajaltaan pitkäkestoisempia kuin lakiehdotuksen mukaiset maksuvalmiuslainoille myönnettävät takaukset, minkä vuoksi lakiehdotuksen mukaisen takausten toimeenpanossa ei katsota olevan tarvetta rakennetukilain 45 §:n 2 momenttia vastaavaan valtuutukseen.

9 §. Seuranta ja tietojen säilyttäminen. Luotonantajan olisi järjestettävä takauksen kohteena olevan luoton hoitamista koskeva seuranta ja toimitettava Ruokavirastolle luottoa koskevat tiedot siten kuin rakennetukilain 41 §:n 1 momentissa säädetään. Käytännössä Ruokavirastolle toimitettavat seurantatiedot vastaisivat pitkälti vuonna 2017 toimeenpannun väliaikaisen valtioneuvoston ohjelmajärjestelmän nojalla myönnettävistä takauksista pyydettyjä tietoja. Ruokavirasto ohjeistaisi luottolaitoksia seurantatietojen toimittamisesta. Rakennetukilain 41 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on paitsi järjestettävä rakennetukilain nojalla myönnetyn tuen kohteena olevan lainan seuranta, toimitettava määräajoin Maaseutuvirastolle lainan myöntämistä, nostamista, lyhentämistä ja korkotukilainan koron suorittamista koskevat tiedot sekä viivytyksettä huolehdittava tuen kohteena olevaa lainaa koskevien muutosten tekemisestä tietojärjestelmiinsä.

Valtioneuvoston ohjelmajärjestelmän nojalla myönnettävistä takauksista pyydettyjä tietoja. Ruokavirasto ohjeistaisi luottolaitoksia seurantatietojen toimittamisesta. Rakennetukilain 41 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on paitsi järjestettävä rakennetukilain nojalla myönnetyn tuen kohteena olevan lainan seuranta, toimitettava määräajoin Maaseutuvirastolle lainan myöntämistä, nostamista, lyhentämistä ja korkotukilainan koron suorittamista koskevat tiedot sekä viivytyksettä huolehdittava tuen kohteena olevaa lainaa koskevien muutosten tekemisestä tietojärjestelmiinsä.

Valtioneuvoston ohjelmajärjestelmän nojalla myönnettävistä takauksista pyydettyjä tietoja. Ruokavirasto ohjeistaisi luottolaitoksia seurantatietojen toimittamisesta. Rakennetukilain 41 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on paitsi järjestettävä rakennetukilain nojalla myönnetyn tuen kohteena olevan lainan seuranta, toimitettava määräajoin Maaseutuvirastolle lainan myöntämistä, nostamista, lyhentämistä ja korkotukilainan koron suorittamista koskevat tiedot sekä viivytyksettä huolehdittava tuen kohteena olevaa lainaa koskevien muutosten tekemisestä tietojärjestelmiinsä.

10 §. Tiedonanto- ja avustamisvelvollisuus. Rakennetukilain mukaisen tuen saajan tiedonanto- ja avustamisvelvollisuudesta säädetään rakennetukilain 22 §:ssä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston ohjelmajärjestelmän nojalla myönnettävistä takauksista pyydettyjä tietoja. Ruokavirasto ohjeistaisi luottolaitoksia seurantatietojen toimittamisesta. Rakennetukilain 41 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on paitsi järjestettävä rakennetukilain nojalla myönnetyn tuen kohteena olevan lainan seuranta, toimitettava määräajoin Maaseutuvirastolle lainan myöntämistä, nostamista, lyhentämistä ja korkotukilainan koron suorittamista koskevat tiedot sekä viivytyksettä huolehdittava tuen kohteena olevaa lainaa koskevien muutosten tekemisestä tietojärjestelmiinsä.

Rakennetukilain 22 §:n 1 ja 2 momentin mukaan tuen saaja on velvollinen antamaan ELY-keskukselle tuettavaa toimenpidettä, sen edistymistä sekä tuen käyttöä koskevat oikeat ja riittävät tiedot sekä viivytyksettä ilmoitettava ELY-keskukselle sellaisista asemaansa, toimintaansa tai tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edel-

lytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen takaisinperintään. Rakennetukilain 22 §:n 3 momentin mukaan tuen saaja on velvollinen avustamaan rakennetukilain 44 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittajaa antamalla korvauksetta tarkastustehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja tarkastuksen kohdetta koskevat selvitykset sekä tarvittaessa esittelemällä tuettavaa toimenpidettä. Rakennetukilain 44 §:n mukaiset tarkastuksen suorittajat ovat maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto ja ELY-keskus. Lakiehdotuksen 8 §:ssä säädettäisiin viranomaisten tarkastusoikeuden osalta, että maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla ja ELY-keskuksella olisi vastaava oikeus suorittaa takaukseen liittyviä tarkastuksia kuin rakennetukilain 44 §:ssä ja 45 §:n 1 ja 3—5 momentissa säädetään.

Rakennetukilain nojalla myönnetyn lainan luotonantajan avustamis- ja tiedonantovelvollisuudesta säädetään rakennetukilain 54 §:ssä. Valtiontakauksen kohteena olevan luoton luotonantaja olisi velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle ja ELY-keskukselle tietoja ja ilmoituksia vastaavasti kuin rakennetukilain 54 §:n 2—4 momentissa säädetään.

Rakennetukilain 54 §:n 2 momentin mukaan luotonantajan tulee takauksen kohteena olevaa lainaa hoitaessaan ottaa huomioon valtion etu takaajana sekä viivytyksettä ilmoittaa Maaseutuvirastolle sellaisista tuen saajan taloudellista asemaa, tuen kohteena olevaa lainaa tai lainan vakuutena olevan omaisuuden arvoa koskevasta muutoksesta, jolla voi olla vaikutusta valtion asemaan takaajana. Lain 54 §:n 3 momentin mukaan luotonantajalla ja keskusrahallaitoksella on velvollisuus yksilöidystä pyynnöstä luovuttaa maa- ja metsätalousministeriölle, Maaseutuvirastolle sekä ELY-keskukselle sellaisia tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä lainaan liittyvän tuen myöntämisen edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi. Lain 54 §:n 4 momentin mukaan luotonantajan ja keskusrahallaitoksen tiedonantovelvollisuus koskee myös salassa pidettäviä tietoja, eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on viranomaiselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi luovutettu. Ehdotetun pykälän 2 momentissa ei viitattaisi rakennetukilain 54 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan luotonantajan on ilmoitettava ELY-keskukselle tuen kohteena olevan lainan siirtämisestä toiselle luotonantajalle sekä sellaisista rakennetukilain 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuista lainan ehtojen muutoksista, jotka eivät edellytä ELY-keskuksen lupaa. Lakiehdotuksen mukaisiin takauksiin ei sovellettaisi rakennetukilain 27 §:ää, vaan lakiehdotuksen 4 §:n 4 momenttia, jonka mukaan luotonantaja ja luotonantaja voisivat sopia takauksen kohteena olevan lainan takaisinmaksua koskevien ehtojen muutoksista keskenään ilman, että muutos edellyttäisi ELY-keskuksen lupaa, kunhan lainkohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät ja muutoksesta ilmoitetaan ELY-keskukselle.

Koska lakiehdotuksen mukaiset takaukset myönnettäisiin Makeran, eli valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston käyttösuunnitelmassa tarkoitukseen vahvistetun enimmäismäärän rajoissa, pykälän 3 momentissa osoitettaisiin Makeran hallintoa, kirjanpitoa ja maksuliikennettä hoitavalle Ruokavirastolle toimivalta vastata lain nojalla myönnettyjä valtiontakauksia koskevien tietojen toimittamisesta Valtiokonttorille. Tämä perustuu Valtiokonttorin 30 päivänä toukokuuta 2016 antamaan määräykseen Valtiontakaus- ja valtiontakuutietojen toimittaminen Valtiokonttorille (VK/508/00.00.00.01/2016). Määräyksen mukaan, jos ministeriön tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston myöntämiä takauksia ei hallinnoida Valtiokonttorissa, on niistä raportoitava Valtiokonttorille neljännesvuosittain määräyksessä esitetyllä tavalla, jotta valtion koko takuu- ja takaukskannasta voitaisiin muodostaa kokonaiskuva.

11 §. Tiedonsaantioikeus ja tietojen luovuttaminen. Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston sekä ELY-keskuksen oikeuteen saada ja luovuttaa rakennetukilain mukaista tukea koskevia tietoja säädetään rakennetukilain 61 §:ssä. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan maaseudun kehittämistukien yleistä sääntelyä on pyritty yhtenäistämään, minkä vuoksi rakennetukilain 61 §:ssä viitataan maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (28/2014)

64 §:ään, jossa säädetään viranomaisen tiedonsaantioikeudesta ja tietojen luovuttamisesta. Selkeyden vuoksi ehdotetussa pykälässä tehtäisiin rakennetukilain 61 §:n sijasta tältä osin suora viittaus maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 64 §:ään.

Maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 64 §:n 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla ja ELY-keskuksella on salassapitosäynnösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta sellaisia hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Lain 64 §:n 2 momentin mukaan pyydetyn tiedon yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys on perusteltava tietoa pyydettyessä. Lain 64 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla ja ELY-keskuksella on salassapitosäynnösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle ja EU:n toimielimelle sellaiset laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saadut, tuen saajaa koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että EU-lainsäädäntöä on noudatettu. Lain 64 §:n 4 momentin mukaan Maaseutuvirastolla ja ELY-keskuksella on oikeus korvauksetta saada verohallinnolta edellä tarkoitettuun tehtävään liittyvät tuen hakijaa ja saajaa koskevat viimeksi vahvistettua verotusta koskevat tiedot verohallinnon rekisteristä. Lain 64 §:n 5 momentin mukaan pykälän 1—4 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ja ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoa pyytävän on esitettävä selvitys luovutettavien tietojen asianmukaisesta suojaamisesta, eikä saatuja tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

12 §. Muutoksenhaku. Lakiehdotuksen mukaiseen ELY-keskuksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Maataloudellista asiantuntemusta vaativat muutoksenhakuasiat maatalouden tuista, maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista ja maatalouden rakennetuista on keskitetty Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakauttamisen yhteydessä vuonna 2014 (HE 121/2013 vp). Myös rakennetukilain mukaiset valitusasiat käsitellään Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Lakiehdotuksessa viitattaisiin monin paikoin rakennetukilain sääntelyyn. Tämän vuoksi myös ehdotetun lain mukainen muutoksenhaku keskitettäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Edellä kohdassa 'Riippuvuus muista esityksistä' on selostettu eduskunnassa vireillä olevaa hallituksen esitystä laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) ja mainitun esityksen suhdetta lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin sääntökseen muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Koska oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lakiehdotuksen ja tämän lakiehdotuksen hyväksymisestä tai voimaantuloajoista ei ole varmuutta tämän hallituksen esityksen antamisajankohtana ja ehdotetun lain mukaisia valituskelpoisia takauspäätöksiä on tarkoitus ryhtyä tekemään niin pian kuin mahdollista lain voimaantulon jälkeen, esitetään että jatkovalituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen säädettäisiin nyt kyseessä olevassa lakiehdotuksessa.

2 VOIMAANTULO

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain voimassaololle ei asetettaisi viimeistä voimassaolopäivää, koska takausjärjestelmän toimeenpano jatkuisi takausten myöntämisen jälkeen ainakin enimmäislaina-ajan puitteissa. Lisäksi tarkoituksena olisi mahdollistaa val-

tiontakausten myöntäminen tarkoitukseen käytettävissä olevan myöntövaltuuden rajoissa useampana kuin yhtenä Ruokaviraston määräyksellä asetettavana hakuaikana, mikäli maatilojen maksuvalmiustilanne sitä edellyttäisi ensimmäisen hakuajan jälkeenkin. Maatalousalan de minimis -asetuksen nojalla tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää 31 päivään joulukuuta 2020 asti. Valtiontakausten myöntöpäätöksiä päästään tekemään ELY-keskuksissa vasta, kun tuen hakemisen edellyttämä aineisto, tietojärjestelmien muutokset ja hakuasiakirjat ovat valmistuneet Ruokavirastossa ja luottolaitoksissa. Valtiontakauksen myöntäminen edellyttää myös luottolaitoksen ratkaisua takauksen kohteena olevan lainan myöntämisestä takauksen hakijalle.

3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

Lakiehdotukseen sisältyy useita säädösviittauksia rakennetukilakiin. Tarkoituksena on toteuttaa uusi takausjärjestelmä mahdollisimman yksinkertaisena ja totutun kaltaisena, jotta se olisi toimeenpantavissa kustannustehokkaasti hallinnon nykyisin henkilöresurssein ja vähäisin tietojärjestelmäkustannuksin. Rakennetukilain sääntelyyn viitattaisiin esimerkiksi lakiehdotuksessa nimettyjen takausjärjestelmää toimeenpanevien viranomaisten tarkastusoikeuden ja tarkastuksen suorittamisen, takauksen kohteena olevan luoton seurannan sekä takauksen saajan ja luotonantajan tiedonanto- ja avustamisvelvollisuuden osalta. Rakennetukilain säännösten suhde perustuslakiin on arvioitu vuonna 2007 annetun hallituksen esityksen (HE 113/2007 vp) käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunnassa (PeVL 16/2007 vp). Lain myöhempien muutosten suhde perustuslakiin on arvioitu kyseisten muutosten valmistelussa. Lakiehdotuksen 11 §:ssä viitattaisiin takausjärjestelmän toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tiedonsaantioikeuden ja tietojen luovuttamisen osalta maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 64 §:ään, jonka suhde perustuslakiin on arvioitu vuonna 2013 annetun hallituksen esityksen (HE 142/2013 vp) yhteydessä. Näin ollen ehdotettuja viittauksia rakennetukilakiin ei pidetä ongelmallisena.

Ehdotetun lain 6 §:n 2 ja 5 momentissa annettaisiin Ruokavirastolle määräyksenantovaltaa takauksen hakemiselle asetettavasta määräajasta, takauksen hakemiseen käytettävistä lomakkeista sekä suunnitelmien ja selvitysten sisällöstä ja esitystavasta. Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto tai ministeriö voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteen kannalta erityisiä syitä, eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Valtuuden tulee tällöin olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota määräyksenantovaltan kohderyhmään ja sisältöön (esim. PeVL 35/2005 vp, PeVL 37/2005 vp, PeVL 48/2005 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 10/2016 vp, PeVL 17/2018 vp ja PeVL 21/2018 vp). Erityinen syy määräyksenantovaltan säätämiseen on ollut esimerkiksi teknisen ja vähäisiä yksityiskohtia koskevan sääntelyn yhteydessä, jos määräysten antoon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Lakiehdotukseen sisältyvä Ruokaviraston määräystenantovalta on rajoitettu koskemaan valtioneuvoston hakemisen toimeenpanon liittyviä yksityiskohtia. Määräystenantovalta liittyy Ruokaviraston tehtäviin maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukien toimeenpanosta vastaavana keskushallinnon viranomaisena.

Näistä lähtökohdista käsin katsotaan, että lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen myöntämällä valtiontakauksia maatalousyrityksille, joilla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan, mutta jotka toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi ovat tilapäisissä taloudellisissa ongelmissa.

2 §

Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön

Tämän lain mukaista valtiontakausta myönnettäessä sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 1408/2013, jäljempänä *maatalousalan de minimis -asetus*.

3 §

Valtiontakausten myöntövaltuus ja enimmäismäärä sekä takaajan vastuun toteutuminen

Valtiontakaus voidaan myöntää maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa tarkoitukseen vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Tämän lain nojalla myönnettävien takauksen jäljellä oleva yhteismäärä saa olla samanaikaisesti enintään 100 miljoonaa euroa. Maa- ja metsätalousministeriö päättää myöntämisvaltuuden osoittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käyttöön.

Takaajan vastuuseen sekä takautumisoikeuteen liittyvästä valtion edunvalvonnasta vastaa Ruokavirasto. Takaajan vastuun toteutumisesta aiheutuvat maksut suoritetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Takautumisoikeuden perusteella saadut korvaukset tilitetään maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, valtiontakaukseen sovelletaan takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annettua lakia (361/1999).

4 §

Valtiontakauksen kohteena oleva luotto

Valtiontakaus voidaan myöntää luotolle, jonka luotonantaja myöntää maatalousyritykselle tämän harjoittaman maatalouden tuotantotoiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi.

Takaus voidaan myöntää sellaista luottoa varten, jonka myöntää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), jäljempänä *rakennetukilaki*, 52 §:ssä tarkoitettu luottolaitos. Luotonantaja voi myöntää takauksen kohteena olevan luoton, kun päätös valtiontakauksen myöntämisestä on tehty.

HE 316/2018 vp

Takauksen kohteena olevan luoton määrä saa olla enintään 62 500 euroa ja laina-aika enintään viisi vuotta.

Takauksen kohteena olevan luoton takaisinmaksua koskevia ehtoja saadaan muuttaa 3 momentissa tarkoitettun laina-ajan rajoissa ja luotto saadaan siirtää toiselle 1 momentissa tarkoitettulle luotonantajalle, jos tällä ei ole vaikutusta takauksen myöntämisen ehtojen tai edellytysten täyttymiseen taikka valtion asemaan takaajana. Luotonantajan on ilmoitettava muutoksista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

5 §

Valtiontakauksen saaja

Valtiontakaus voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle, joka elinkeinonaan harjoittaa rakennetukilain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla maatilalla mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitettua maataloutta.

Takausta voidaan myöntää yritykselle, joka kuuluu mikroyritysten sekä pienten ja keskisuuren yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa 2003/361/EY tarkoitettuun pk-yritysten luokkaan.

Valtiontakauksen myöntämisen ehtona on, että takauksen saajan harjoittamalla maatalouden tuotantotoiminnalla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja takauksen saaja on tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi. Lisäksi takauksen myöntämisen ehtona on, että takauksen saaja ei ole maatalousalan de minimis -asetuksen 4 artiklan 6 kohdan a alakohdassa tarkoitettu yritys.

Valtiontakausta ei myönnetä sille, jolta komission päätöksen nojalla peritään takaisin sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea.

6 §

Valtiontakauksen hakeminen ja myöntäminen

Valtiontakausta haetaan tarkoitusta varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä takauksen myöntämisen edellytysten arvioinnin kannalta välttämättömät asiakirjat, selvitykset ja suunnitelmat.

Hakemus on toimitettava rakennetukilain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Ruokaviraston määräämänä hakuaikana.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää takauksen myöntämisestä. Takauksen myöntämisen edellytyksenä on, että luotonantaja on hyväksynyt takausta koskevaan hakemukseen sisältyvän lainan määrän ja lainaehdot.

Takaussitoumus ei sido valtiota, jos luottoa ei ole nostettu vuoden kuluessa valtiontakauksen myöntämisestä. Valtiontakaus tulee voimaan sen jälkeen, kun sen kohteena oleva laina tai sen ensimmäinen erä on nostettu.

Ruokavirasto antaa tarkemmat määräykset takauksen hakemisessa käytettävistä lomakkeista, 1 momentissa tarkoitetuista liitteistä sekä suunnitelmien ja selvitysten esitystavasta.

7 §

Valtiontakauksen ja siihen sisältyvän tuen määrä

Valtiontakaus saa olla enintään 80 prosenttia takauksen kohteena olevan luoton määrästä koko laina-aikana ja enintään 50 000 euroa maatilaa kohden.

Takaukseen sisältyvän tuen enimmäismäärästä ja sen laskemisesta säädetään maatalousalan de minimis -asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa ja 4 artiklan 6 kohdan b alakohdassa.

HE 316/2018 vp

8 §

Tarkastusoikeus ja tarkastuksen suorittaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus suorittaa tämän lain nojalla myönnettyyn takaukseen liittyviä tarkastuksia noudattaen rakennetukilain 44 §:ää ja 45 §:n 1 ja 3—5 momenttia.

9 §

Seuranta ja tietojen säilyttäminen

Luotonantajan on järjestettävä takauksen kohteena olevan luoton hoitamista koskeva seuranta ja toimitettava Ruokavirastolle luottoa koskevat tiedot noudattaen rakennetukilain 41 §:n 1 momenttia.

Maatalousalan de minimis -asetuksen nojalla myönnettyä tukea koskevien asiakirjojen säilyttämisestä säädetään mainitun asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa.

10 §

Tiedonanto- ja avustamisvelvollisuus

Valtiontakauksen saaja on velvollinen antamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tietoja ja avustamaan tarkastuksessa noudattaen rakennetukilain 22 §:ää.

Valtiontakauksen kohteena olevan luoton luotonantaja on velvollinen antamaan maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tietoja ja ilmoituksia noudattaen rakennetukilain 54 §:n 2—4 momenttia.

Ruokavirasto vastaa valtiontakauksia koskevien tietojen toimittamisesta Valtiokonttorille.

11 §

Tiedonsaantioikeus ja tietojen luovuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ja luovuttaa tämän lain nojalla myönnettyjä valtiontakauksia koskevia tietoja noudattaen maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (28/2014) 64 §:ää.

12 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

HE 316/2018 vp

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 10 päivänä tammikuuta 2019

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä